

VALDĪBAS APSVEIKUMS DOMA LAUKUMĀ

Pirma reizi Vispasaules nedzīrīgo diena parādījās Latvijas kalendāros.

Kārtējo reizi šī diena mūsu biedrības klubos atzīmēta ar aktīvistu apbalvošanu un atpūtas daļu. Izņemot valmieriešus, kuri tai dienā gāja uz pilsētas kapiem, lai apciemotu visus turdusošos nedzīrīgos, arī dzejnieku Rietekli. Pie viņa kapa tulks Iveta nodeklamēja viņa populārāko dzejoli «Še, kur ligo priežu meži».

Ko lai saka par tiem klubiem, kuri nedzīrīgo dienu atzīmē tīkai oktobrī. Rodas jautājums — kas mums ir nedzīrīgo diena un vai tā ir vajadzīga?

Kādu es iedomājos to dienu?

Mēs visi, divi tūkstoši nedzīrīgie biedri, pulksten 12 pulcētos Doma laukumā. Vispirms mēs pieņemtu apsveikumu no valdības — Gorbunova kunga vai Godmana kunga. Nelielu koncertu, vislabāk pantomīmu, sniegtu nedzīrīgie no citas valsts. Laukumā būtu apskatāmi jaunākie surdoteknikas sasniegumi pasaulei, fotoizstāde, kurā parādītos nedzīrīgo prieki un bēdas un domu pasaule, un kurai būtu jāsāk gatavoties jau ar rītdienu. Šiem svētkiem noteiktī jābeidzas ar loteriju, kurā visi nedzīrīgie vinnētu iespēju nopirkт kādu deficitpreci. To vidū noteikti jābūt vismaz vienai vieglajai automašīnai.

Domāsim visi, lai nākamajā gadā mēs izjustu savu dienu. Lai arī oficiāli atzīmēta dieena nav ieteikmējusi mūs, toties, pateicoties kalendāram (manuprāt), masu informācijas līdzekļos atradās vieta par mūsu sasāpejušiem jautājumiem.

Lūk, daži fragmenti.

«Šāda sala diena nedzīrdīgajiem nepieciešama, lai vēlreiz skaidrotu sabiedrībai, kas nomāc šos invalīdus, kas traucē un nelauj pilnvertīgi nodzīvot jau tādabas aplaupto mūžu, lai mēs, dzīrdigie, klūtu dzīrdigāki.

Bet problēmu nedzīrdīgajiem sakrājies ļoti daudz un tās ir smagas. Pašreizējais republikas ekonomiskais stāvoklis sevišķi smagi skar tieši invalīdus. Pirmas nepieciešamības preču iegāde viņiem kļūst jau praktiski neiespējama. Te būtu vajadzīga tirdzniecības organizāciju īpaša izpratne un pretimnākšana.

Vēl aizvien mūsu televīzijā nav nedzīrdīgajiem veltītu raidījumu, nav surdotulka, nav tekstu telefonu un citas surdoteknikas. Līdz ar to komunikācijas problēmas ir sevišķi asas. Mūsu sabiedrības nedzīrdīgas daļas kontakts ar dzīrdīgo pasaulei ir ļoti slīkts.

Pie mums būtu nepieciešams šiem cilvēkiem nākt preti — garantē viņiem darba vietas arī tirgus apstākļos, uzņēmumiem, kuros strāda invalīdi, samazināt nodokļu likmes un šo līdzekļu daļu atdot invalīdiem un viņu organizācijām.

Sādu tekstu raidīja Latvijas radio nākošajā dienā. 25. septembrī avīzes «Rīgas Balss» rakstā «Ja liktenis atņems dzīrīdi» varējām lasīt korespondentes I. Jankevičas sarunu ar mūsu biedrības priekšsēdētāja vietnieku A. Pavlinu, kurš pastāstīja arī to, ka «Gadu no gada neatrisināti paliek jautājumi par vajadzīrīgo bēru grupu izveidi pirmsskolas mācību iestādēs republikas pilsētās un sluktajiem

apstākļiem speciālajās skolās. Latvijā ir tikai vājdzīrīgo bēru internātskola Valmiera un nedzīrīgo Rīga (tā domāta 80 audzēkiem, bet pašlaik tajā mācas trīsreiz vairāk skolēnu). Neviena no skolām nav sporta zāles. Audzēknī dzīvo šauribā un sa-spīstībā.

Krievu tautības bērniem speciālētās grupīnas bērnudārzos izveidotas Rīgā un Latgalē — Rēzeknē un Daugavpili. Bet latviešu ģimenēm ir tikai viena iespēja — jāsūta bērni uz Rīgu. Specializētājam vājdzīrīgo grupām bērnudārzos vajadzētu būt vai katrā republikas pilsētā.

Pērnā gada beigās Veselības aizsardzības ministrija solija Rīgā atvērt bērnu dzīrīdes rehabilitācijas centru. Taču remontdarbi ierādītajās telpās nav sākti vel tagad. Bet šāds centrs vajadzīrīgajiem ir vairāk nekā nepieciešams.»

Toties «Kopsoli» korespondente ar mūsu problēmām rakstā «Kopsoli ar jums, dzīrdīgie» griezās pie «Latvijas Jaunatnes» lasītājiem 25. septembrī.

«... PSRS rūpes par nedzīrīgajiem aprobežojas tikai ar invaliditātes pensiju. Un jāatceras Somija. Tur — visi nedzīrdīgie sanem noteiktu, vienādu summu, vājdzīrīgie atkal savu — mazliet mazāku, cilvēki ar runas traucējumiem — vēl mazāku. Bet mēs, neraugoties uz invaliditātes pakāpi, saņemam atkarībā no vidējās izpeļņas... Vēl viens sociālisma paradokss ir tas, ka tīkliž nedzīrīgais sasniedz vecuma pensionāra statusu, tā viņš vairs nav invalīds — nesanem invaliditātes pensiju.

Ak jā, valsts tomēr ir parū-

pējusies par to, ka mums — nedzīrdīgajiem televīzija atvēlējusi stundu reizi mēnesī savai pārraidē.

Bet tas arī viss. Skumjš secinājums — valsts lēti grib atbrivoties no atbildības par invalidi, atdodot tos invalidu nāma vai biedrības ziņā. Kaut vajadzētu arī pašai rūpēties par saviem melāimes piemeklētajiem pilsoniem.

... Apkārtējiem būtu jādara viss, lai invalīdi sabiedrībā justos līdzīrtīgi. Tieši šeit daudz var darīt televīzija. Mēs, nedzīrdīgie, arī gribam «dzīrīt» kaut vai «Panorāmu», gribam iet kopsoli ar dzīvi, ar jums — dzīrdīgie.

... Nākošgad, iespējams, Latvijas televīzijai būs otrs kanāls. Tas būsot atvēlēts politikai un mazākumtautībām. Arī mēs — nedzīrdīgie varētu derēt par mazākumtautību, jo mums sava valoda. «Panorāma» krievu valodā būsot, bet ar tulkū nedzīrdīgajiem nē, jo televīzijas tehniskā varēšana tik tālu nesniedzoties. Vēlreiz rādīt «Panorāmu» esot par dārgu. Var būt kaut kad nākotnē... Bet mēs taču katrs dzīvojam vienu dzīvi...

... Patreiz mums pat jaunākās filmas nav pleejamas. Nav valūtas, nav cinka, līdz ar to nav subtītru. «Latvijas kino» apviebinābas ģenerāldirektors gan sola, ka drīzumā tie atkal parādīsies — ir dabūtas rezerves un tiek meklēti alternatīvie varianti.

Par sāpīgiem jautājumiem varētu vēl turpināt, tomēr šķiet, turpinājumu labāk uzskaīt sa-viem deputātiem.»

Uz valdības apsveikumu 1991. gadā cer I. IMMURE